

Τώρα είναι η ευκαιρία να ξαναγίνουμε μια οικονομία παραγωγών

Το κεκτημένο της πολιτικής σταθερότητας πρέπει να διαφυλαχθεί, υπογραμμίζει ο Θ. Φέσσας, πρόεδρος του ΣΕΒ. Για τον ΣΕΒ είναι προφανές ότι μόνο με ικανοποιημένους εργαζόμενους μπορεί να πάει μπροστά η οικονομία

Μιλώντας στην *Οικονομική τον Μάιο του 2009*, είχατε πει ότι ζούσαμε «το τέλος μιας επίπλαστης ευφορίας». Το είχατε όντως δει να έρχεται από τότε;

Λίγο αν έβλεπε κανείς τα νούμερα καταλάβαινε ότι η χώρα πηγαίνει προς τον γκρεμό. Πρώτος ο Αλέκος Παπαδόπουλος μίλησε για το υπερβολικό δημόσιο χρέος της Ελλάδας. Πρόσφατα μάλιστα έδωσε στη δημοσιότητα τις επιστολές που είχε στείλει, προειδοποιώντας σχετικά. Πράγματι, ορισμένοι άνθρωποι, βλέποντας ότι η οικονομία φουσκώνει με δανεικά, είχαν ανησυχήσει. Γιατί τα οικονομικά του κράτους δεν διαφέρουν από τα οικονομικά μιας οικογένειας ή μιας επιχείρησης. Δεν μπορεί εσείς να δανείζεσαι τροφοδοτώντας σχεδόν αποκλειστικά την κατανάλωση και παραμελώντας την παραγωγή. Κάποια στιγμή κάτι θα γίνει!

Γιατί όμως δεν συνειδητοποιήθηκε έγκαιρα αυτό;

Οι ρυθμοί ανάπτυξης στη δεκαετία του 2000, που βασιζόνταν στην κατανάλωση και στα δανεικά, ήταν πολύ μεγάλοι και επειδή πολύς κόσμος κοιτάει απλώς ορι-

σμένα νούμερα (όπως π.χ. τον λόγο χρέους προς ΑΕΠ), κανείς δεν πρόσεχε ιδιαίτερα ούτε το χρέος, ούτε ότι το ΑΕΠ κατά 90% ήταν κατανάλωση, όταν τα αντίστοιχα μεγέθη στην ευρωζώνη κυμαίνονται στο 80%. Για να μην παρεξηγηθώ, τονίζω ότι το επίπεδο της κατανάλωσης δεν είναι το πρόβλημα. Πρόβλημα στην περίπτωση της Ελλάδας είναι η αναλογικά χαμηλή ως προς την κατανάλωση παραγωγή. Αυτό μας διέλυσε, καθώς δεν υπήρχε ισχυρό αντίβαρο όταν η κατανάλωση που βασιζόταν στις εισαγωγές σταμάτησε απότομα με την κρίση του 2008.

Ο παραγωγικός ιστός είχε διαλυθεί νωρίτερα, δεν διαλύθηκε τη δεκαετία του 2000. Είχε αρχίσει να «φεύγει» από τη δεκαετία του 1990.

Η δεκαετία του 2000 ήταν καθοριστική, γιατί όταν η χώρα έχει σκληρό νόμισμα και μεγάλο πληθωρισμό λόγω αύξησης του κόστους (όπως το μοναδιαίο κόστος εργασίας κ.λπ.), τότε χάνει σε ανταγωνιστικότητα. Από το 1996 και μετά η οικονομία μας έχανε κάθε χρόνο την ανταγωνιστικότητά της. Μέχρι το 2008 είχε χαθεί το 30% περίπου της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Πρέπει εδώ φυσικά να θυμίσω ότι ο ΣΕΒ ανησυχούσε για την απώλεια ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Ο τότε πρόεδρος Οδυσσέας Κυριακόπουλος είχε αναθέσει στην Boston Consulting (το 2003) μελέτη για τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να γίνουν ώστε η χώρα να συνεχί-

σει τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που είχε πετύχει, αξιοποιώντας και τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Ήρθε λοιπόν το τέλος της επίπλαστης ευημερίας – και ήρθε με πολύ βίαιο τρόπο. Τι βλέπετε εσείς από εδώ και πέρα για το νέο πρότυπο ανάπτυξης;

Κατ' αρχάς, ο παραγωγικός ιστός της χώρας μπορεί να τραυματίστηκε σοβαρά, αλλά ευτυχώς δεν διαλύθηκε.

Πώς μπορεί να διασωθεί ο παραγωγικός ιστός

Γίνεται ευρύτερα δεκτό αυτό;

Νομίζω ναι. Υπάρχουν νησίδες, οι οποίες με μια κατάλληλη πολιτική –όχι μόνο πολιτική από την κυβέρνηση, αλλά και από μια γενικότερη αντιμετώπιση που περιλαμβάνει και τους ίδιους τους επιχειρηματίες– μπορούν να επανασυνδεθούν και να σχηματίσουν τον παραγωγικό ιστό. Απλώς τώρα είναι νησίδες, οι οποίες είτε θα μείνουν ασύνδετες και θα τις παρασύρει το κύμα ή θα μπορέσουν να συνδεθούν σχηματίζοντας τον νέο παραγωγικό ιστό της χώρας. Εξαρτάται από τη χρηματοδότηση, εξαρτάται από το ρυθμιστικό περιβάλλον, εξαρτάται από ορισμένες παρεμβάσεις που τις ονομάζουμε «διαρθρωτικές αλλαγές». Στην πράξη τα πάντα βασίζονται στην κοινή λογική: δεν μπορεί να περιμένει κανένας επενδυτής επτά χρόνια για να βγει μια άδεια για ξενοδοχείο ή για ένα εργοστάσιο κ.λπ. Δεν μπορεί να προσφεύγει κάποιος στη δικαιοσύνη και να περιμένει δεκαπέντε χρόνια μέχρι να τελεσιδικήσει η υπόθεσή του ή να δικαιωθεί για ένα φορολογικό ζήτημα. Δεν μπορεί να πληρώσει 8% και 9% επιτόκιο, όταν ο Δυτικοευρωπαίος ανταγωνιστής του δανείζεται με 2% ή 3%.

Αυτά τα εντελώς απλά και στοιχειώδη αισθάνεστε ότι έχουν μπει σε έναν δρόμο; Ή το λέμε απλώς και επειδή είναι κοινή λογική θεωρούμε ότι θα γίνουν;

Όπως είπα και παραπάνω, πιστεύω πως δεν καταστράφηκε τελείως ο παραγωγικός ιστός της χώρας, απλώς θέλει παρεμβάσεις για να ανασυγκροτηθεί. Αυτές οι παρεμβάσεις δεν περιορίζονται φυσικά μόνο στο «ρίξτε χρήμα (και μάλιστα κρατικό χρήμα) στην παραγωγή». Χρειάζεται σίγουρα μια ανταγωνιστική χρηματοδότηση και ελευθερία επιχειρηματικής δράσης, ώστε ο παραγωγικός ιστός να αναπτυχθεί και να αξιοποιήσει τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα. Ο Έλληνας, επειδή έχει έμ-

Επισημάνσεις

- Σταθεροποίηση της οικονομίας βλέπουμε ήδη σήμερα που μιλάμε.
- Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτομάτως θα μεταβούμε σε ένα σύγχρονο παραγωγικό μοντέλο που θα κάνει διατηρήσιμη την ανάπτυξη. Χρειάζεται να ολοκληρωθούν όλες οι διαρθρωτικές αλλαγές που είναι τώρα σε εξέλιξη. Χρειάζεται επίσης κι αλλαγή νοοτροπίας. Αυτό λένε κάποιοι ότι θέλει μια γενιά. Τα πρώτα σημάδια μπορεί να τα δει κανείς σε δέκα-δεκαπέντε χρόνια από σήμερα αν, με συνέπεια, επιλεγεί αυτός ο δρόμος.
- Η δύναμη του ανθρώπινου νου κινεί τις οικονομίες περισσότερο από τη δύναμη των πρώτων υλών.
- Η κρίση ήταν απόρροια μεταξύ άλλων και της παντελούς απουσίας κοινωνικής συνεννόησης και ουσιαστικού διαλόγου ως προς το πού πάμε και τι θέλουμε να πετύχουμε ως χώρα και ως οικονομία.

Χρειάζεται σίγουρα μια ανταγωνιστική χρηματοδότηση και ελευθερία επιχειρηματικής δράσης, ώστε ο παραγωγικός ιστός να αναπτυχθεί και να αξιοποιήσει τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα

φνη ευελιξία –λόγω και της αβεβαιότητας που επικρατεί στην Ελλάδα– αλλά και λόγω της ανεπτυγμένης ευφυΐας του, που την έχει έμπρακτα αποδείξει αναπτύσσοντας διεθνείς εμπορικές δραστηριότητες, προσαρμόζεται γρήγορα και μπορεί να βρει εύκολα τον δρόμο προς τη δημιουργία.

Σε πόσα χρόνια; Σε τι βάθος χρόνου;

Σταθεροποίηση της οικονομίας βλέπουμε ήδη σήμερα που μιλάμε. Αυτό σημαίνει ότι εάν βοηθήσει λίγο και η διεθνής συγκυρία, σύντομα θα δούμε και τα πρώτα σημάδια αύξησης του ΑΕΠ. Προσοχή όμως: αυτό δεν σημαίνει ότι αυτομάτως θα μεταβούμε σε ένα σύγχρονο παραγωγικό μοντέλο που θα κάνει διατηρήσιμη την ανάπτυξη.

Χρειάζεται να ολοκληρωθούν όλες οι διαρθρωτικές αλλαγές που είναι τώρα σε εξέλιξη. Χρειάζεται επίσης κι αλλαγή νοοτροπίας. Αυτό λένε κάποιοι ότι θέλει μια γενιά. Τα πρώτα σημάδια μπορεί να τα δει κανείς σε δέκα-δεκαπέντε χρόνια από σήμερα αν, με συνέπεια, επιλεγεί αυτός ο δρόμος. Αλλά πρέπει να εντάξει κανείς σε αυτή την κατεύθυνση τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων, εκτός της Ελληνικής Πολιτείας, όπως τις επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες, την Ευρωπαϊκή Ένωση, με βοήθεια οικονομική, αλλά έλεγχο για τη σταθερότητα του εγχειρήματος, ώστε να μην έχουμε πτωχευμένα, καθώς και μια στρατηγική συμμαχία των κοινωνικών εταίρων. Οι εργαζόμενοι πλέον είναι η κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης: η δύναμη του ανθρώπινου νου κινεί τις οικονομίες περισσότερο από τη δύναμη των πρώτων υλών.

Η συνεννόηση των κοινωνικών εταίρων

Χρησιμοποιείτε την έκφραση «κοινωνικοί εταίροι». Πριν από πολλά χρόνια μιλούσα με τον Θεόδωρο Παπαλεξόπουλο και τον Νίκο Αναλυτή για τη σκοπιμότητα της χρήσης του όρου. Σήμερα, το 2014, υπάρχει αλήθεια συναίσθηση των επιχειρηματιών και των εργαζομένων –δηλαδή των συνδικαλιστών– ότι είναι «εταίροι» σε κάτι;

Μα μόνον έτσι μπορούμε να προχωρή-

Ο πρόεδρος του ΣΕΒ Θεόδωρος Φέσσας με τους Ανδρέα Πετσίνη και Αντώνη Παπαγιαννίδη

σου με μπροστά, μαζί. Η κρίση ήταν απόρροια μεταξύ άλλων και της παντελούς απουσίας κοινωνικής συνεννόησης και ουσιαστικού διαλόγου ως προς το πού πάμε και τι θέλουμε να πετύχουμε ως χώρα και ως οικονομία. Ο καθένας τραβούσε τον δρόμο του, προωθώντας πολιτικές που οδήγησαν εν τέλει στον εκτροχιασμό της οικονομίας. Να φέρω σαν παράδειγμα το ασφαλιστικό: θεωρείτε πως, αν καθόμασταν όλοι εγκαίρως στις αρχές της δεκαετίας του 2000 στο ίδιο τραπέζι, τα πράγματα θα ήταν καλύτερα ή όχι για τους ασφαλισμένους και τους συνταξιούχους σήμερα; Προσωπικά, είμαι βέβαιος πως θα είχαμε αποφύγει τις περισσότερες από τις βίαιες και επώδυνες αλλαγές που συνέβησαν την τελευταία τετραετία. Επίσης, να θυμίσω ακόμη την πρότασή μας για ένα ευρύ κοινωνικό συμβόλαιο με τις δυνάμεις της εργασίας, που είχαμε προτείνει στη ΓΣΕΕ ήδη από το 2009, όταν η κρίση έδειχνε τα δόντια της. Αντί λοιπόν να συνεχίσουμε να κρύβουμε τα προβλήματα κάτω από το χαλί, ας αξιοποιήσουμε την κρίση σαν ένα μάθημα συλλογικής αυτογνωσίας ώστε να αποβάλουμε τα στοιχεία και τις συμπεριφορές που μας έφτασαν μέχρι εδώ. Θα είναι μεγάλη αποτυχία όλων μας αν, τελειώνοντας

η κρίση κάποια στιγμή, επιστρέψουμε ως κοινωνία και ως κράτος στις ίδιες και απαράλλαχτες συμπεριφορές που μας οδήγησαν σε αυτήν. Για παράδειγμα και για να

Θα είναι μεγάλη αποτυχία όλων μας αν, τελειώνοντας η κρίση κάποια στιγμή, επιστρέψουμε ως κοινωνία και ως κράτος στις ίδιες και απαράλλαχτες συμπεριφορές που μας οδήγησαν σε αυτήν

επανεέλθω στο αρχικό σας ερώτημα περί κοινωνικών εταίρων: οι εργαζόμενοι τι σχέση έχουν με τον συνδικαλιστή; Σε άλλες περιπτώσεις πολύ μεγάλη, σε άλλες περιπτώσεις πολύ μικρή. Εάν η εκπροσώπηση των εργαζομένων παύσει να είναι ένα κομματικό παιχνίδι και επικρατήσει η κοινή λογική, τότε θα υπάρξει γνήσια αντιπροσώπευση και πολύ πιο ουσιαστικός διάλογος σε όλα τα επίπεδα.

Ναι, αλλά τι ρόλο παίζουν σήμερα και οι εργοδοτικές οργανώσεις; Ποιον εκπροσωπούν; Η κρίση αντιπροσώπευσης αφορά όλους μας, από το πολιτικό σύστημα (το οποίο χρεοκόπησε στα μάτια της κοινωνίας πριν χρεοκοπήσει η οικονομία) μέχρι τα συνδικάτα, τα οποία έχουν απομαζικοποιηθεί. Δεν χαιρόμαστε γι' αυτό: αντίθετα, η μαζική εκπροσώπηση των εργαζομένων προσφέρει τη βάση για σωστή συνεννόηση. Το ίδιο λοιπόν πρόβλημα αντιπροσώπευσης δεν υπήρξε και από την άποψη των εργοδοτικών οργανώσεων;
Ο ΣΕΒ διαχρονικά εκπροσωπεί τις σύγχρονες, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν σηκώσει σημαντικό μερίδιο της εθνικής προσπάθειας εξόδου από την κρίση, αφού με την προστιθέμενη αξία που δημιουργούν καλύπτουν πάνω από τα 2/3 των συνολικών φορολογικών εσόδων, ενώ με τις θέσεις εργασίας που προσφέρουν καλύπτουν πάνω από το 50% των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα και συνεισφέρουν πάνω από το 55% των εσόδων του ΙΚΑ... Σίγουρα δεν εκπροσωπεί όλες τις επιχειρήσεις, αλλά εκπροσωπεί πάρα πολλές που δίνουν καλά αμειβόμενες δουλειές και τηρούν τους νόμους. Προφανώς, και στον χώρο

των σύγχρονων και μεγάλων επιχειρήσεων κάποιοι διακατέχονται ακόμη και σήμερα από διαφορετική νοοτροπία, αγνοώντας πολλές φορές τη μεγάλη εικόνα, αλλά και την ενισχυμένη παρεμβατικότητα που μπορεί να έχει στα δημόσια πράγματα ένας μαζικός φορέας. Είναι αναγκαίο να συνειδητοποιήσουμε ότι ο λόγος και οι προτάσεις μας θα αποκτήσουν πολύ μεγαλύτερο έρεισμα στην εκάστοτε κυβέρνηση, αλλά και στην κοινωνία, όταν καταφέρουμε όλες οι σοβαρές επιχειρήσεις να βγούμε προς τα έξω συντεταγμένα, με ενιαία φωνή και πειστικά επιχειρήματα, υπέρ της υγιούς και κοινωνικά υπεύθυνης επιχειρηματικότητας.

Τι αντιπροσωπεύει ο ΣΕΒ σήμερα;

Σήμερα ο ΣΕΒ δεν εκπροσωπεί μόνο τη βιομηχανία με την έννοια της μεταποίησης. Έχει μέσα και τις τράπεζες, τις νέες τεχνολογίες...

Μα γι' αυτό ανέφερα στη Γενική Συνέλευση ότι ορίζουμε σαν βιομηχανία (industry στην αγγλική) τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται στη χώρα μας με σημαντική προστιθέμενη αξία και τα οποία είναι διεθνώς ανταγωνιστικά. Αυτό δεν μπορεί να προέλθει μόνο από την έμπνευση ή τη χαρισματικότητα του επιχειρηματία. Είναι ένα ομαδικό παιχνίδι στο οποίο συμμετέχουν και οι εργαζόμενοι. Άρα, ευχαριστημένοι εργαζόμενοι—και κατ' επέκταση καλά αμειβόμενοι—δημιουργούν και την προστιθέμενη αξία που παράγει η βιομηχανία.

Είναι όμως ομοιόμορφη αυτή η σκέψη στο πλαίσιο του ΣΕΒ;

Ομοιόμορφη είναι τουλάχιστον στο πλαίσιο της ευρύτερης διοίκησης του ΣΕΒ, όπως το Διοικητικό Συμβούλιο και το Γενικό Συμβούλιο, που είναι ένα όργανο σημαντικής εκπροσώπησης. Όλα τα μέλη του είναι σοβαροί και υπεύθυνοι εργοδότες. Υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις που σκέφτονται διαφορετικά, αλλά για τον ΣΕΒ είναι προφανές ότι μόνο με ικανοποιημένους εργαζομένους μπορεί να πάει μια επιχείρηση μπροστά.

Να μείνουμε λίγο ακόμη στον ΣΕΒ. Είναι πολύπλευρος, αλλά έχουμε στον ΣΕΒ ενεργόβιους βιομηχανίες και έχουμε και τη ΔΕΗ. Έχουμε στον ΣΕΒ τις τράπεζες και έχουμε και τις ασφυκτιούσες λόγω της πολιτικής των τραπεζών επιχειρήσεις! Αυτή η εσωτερική σύγκρουση συμπεριφερόντων κάνει τον ΣΕΒ λειτουργικό ή παραάνοιξε; Επίσης, βλέπω τους δύο πιο δυναμικούς τομείς της ελληνικής οι-

Εισηγήσεις

- Εάν η εκπροσώπηση των εργαζομένων παύσει να είναι ένα κομματικό παιχνίδι και επικρατήσει η κοινή λογική, τότε θα υπάρξει γνήσια αντιπροσώπευση και πολύ πιο ουσιαστικός διάλογος σε όλα τα επίπεδα.
- Προφανώς, και στον χώρο των σύγχρονων και μεγάλων επιχειρήσεων κάποιοι διακατέχονται ακόμη και σήμερα από διαφορετική νοοτροπία, αγνοώντας πολλές φορές τη μεγάλη εικόνα, αλλά και την ενισχυμένη παρεμβατικότητα που μπορεί να έχει στα δημόσια πράγματα ένας μαζικός φορέας.
- Όλα τα μέλη του ΣΕΒ είναι σοβαροί και υπεύθυνοι εργοδότες. Υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις που σκέφτονται διαφορετικά, αλλά για τον ΣΕΒ είναι προφανές ότι μόνο με ικανοποιημένους εργαζομένους μπορεί να πάει μια επιχείρηση μπροστά.
- Το μεγάλο ατού του ΣΕΒ είναι ότι δικαιώθηκε στα 107 χρόνια της ιστορίας του για πολλά πράγματα: από την αναγκαιότητα της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας ήδη από τη δεκαετία του '60 μέχρι την προώθηση των αναγκαιών αλλαγών με δική μας πρωτοβουλία, πολύ πριν ξεσπάσει η κρίση στη δεκαετία του '80.

κονομίας, τους ξενοδόχους και το shipping, να πηγαίνουν σαφώς αλλού, άρα μήπως στον ΣΕΒ μένει το παλιό;

Όχι, το παλιό δεν μένει σίγουρα, γιατί ο ΣΕΒ έχει μια μοναδική ικανότητα να ανανεώνεται! Υπάρχουν πάρα πολλά πράγματα στα οποία ο ΣΕΒ έχει παράδοση και τεχνογνωσία: οι σχέσεις με τους εργαζομένους, το ρυθμιστικό πλαίσιο σε διάφορους

τομείς, η φορολογική πολιτική. Όλα αυτά αφορούν τις επιχειρήσεις όλων των ειδών και πρέπει να λύνονται—και να λύνονται μάλιστα υπέρ της ιδιωτικής οικονομίας. Σαφώς υπάρχουν και θέματα τα οποία δεν μπορεί να τα λύσει κανείς συνολικά γιατί εμπίπτουν στον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων: κάποιος αγοράζει ενέργεια, άλλος παράγει ενέργεια, ένας προσπαθεί να την πουλήσει ακριβά, ο άλλος προσπαθεί να την αγοράσει φτηνά. Αν καθίσει κάποιος όμως να δει από κοντά το πρόβλημα, διαπιστώ-

Ο ΣΕΒ έχει μια μοναδική ικανότητα να ανανεώνεται!

Η σχέση του ΣΕΒ με το πολιτικό σύστημα

Να πάμε τώρα στη σχέση του ΣΕΒ με την κυβέρνηση; Ο ΣΕΒ τα τελευταία χρόνια, ή μάλλον πάντοτε, είχε μια έντονη πολιτική παρέμβαση, μερικές φορές σε βαθμό παρεξηγήσεως. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με τις εκτιμήσεις πολλών—θα έλεγα και μελών και εξεχόντων δημογερόντων του ΣΕΒ—υπήρξαν σοβαρές αντιδράσεις. Η πολιτική που θα ακολουθήσετε εσείς ως πρόεδρος, ποια θα είναι;

Στην ομιλία μου κατά τη Γενική Συνέλευση στις 28/5/2014, που είχε χαρακτήρα προγραμματικής δήλωσης, μίλησα περί συνεννόησης, κατανόησης και σύνθεσης πα-

Η συνέντευξη του μήνα

ρά περί αντίθεσης, καταγγελίας και σύγκρουσης. Αυτό ισχύει για όλους. Έχουμε τη σχέση του ΣΕΒ με την πολιτεία, τη σχέση του ΣΕΒ με την κοινωνία, τη σχέση του ΣΕΒ με τους εργαζομένους και, αν θέλετε, και τη σχέση του ΣΕΒ με τους άλλους συνδέσμους που είναι πιο επικεντρωμένοι στα δικά τους κλαδικά αιτήματα, προβλήματα κ.λπ. Θα προσπαθήσουμε με κάθε τρόπο να συνεννοηθούμε πριν διαφωνήσουμε, και μάλιστα πριν διαφωνήσουμε φωναχτά.

Και όταν διαφωνείτε;

Όταν διαφωνούμε, τότε θα πρέπει να βρούμε τον καταλληλότερο τρόπο έκφρασης της διαφωνίας μας, ώστε να μπορέσουμε να δείξουμε ότι έχουμε δίκιο εμείς – αν έχουμε δίκιο – ή να πεισθούμε ότι δεν έχουμε εμείς δίκιο και το έχει ο άλλος. Νομίζω ότι μια ευρύτητα πνεύματος και μια σωστή διαχείριση των προβλημάτων δίνει πόντους μεσομακροπρόθεσμα σε αυτόν που την ακολουθεί: σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα μπορεί να φανεί ότι χάνει το δίκιο του, κάποια όμως στιγμή η αλήθεια επικρατεί. Νομίζω ότι το μεγάλο ατού του ΣΕΒ είναι ότι δικαιώθηκε στα 107 χρόνια της ιστορίας του για πολλά πράγματα: από την αναγκαιότητα της ευρωπαϊκής πορείας της χώρας ήδη από τη δεκαετία του '60 μέχρι την προώθηση των αναγκαίων αλλαγών με δική μας πρωτοβουλία, πολύ πριν ξεσπάσει η κρίση στη δεκαετία του '80.

ΣΥΡΙΖΑ: Θυμάμαι τον Θ. Φέσσα να κάθεται στην πρώτη σειρά στο καταθλιπτικό αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου με τον Αλέξη Τσίπρα να έρχεται να μιλήσει στο πάνελ του Στέλιου Κούλογλου του TVXS.

Πήγα να παρακολουθήσω μια κοινή εμφάνιση του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης με τον τότε πρόεδρο του ΣΕΒ. Είναι θεσμική μας υποχρέωση να παρακολουθούμε με προσοχή τις τοποθετήσεις όλων των πολιτικών φορέων, πόσο μάλλον αυτές της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Μια γενική παρατήρηση που έχω να κάνω είναι ότι εξαιτίας και της κρίσης δεν έχουμε πια την πολυτέλεια να μιλάμε δημοσίως με συνθήματα και γενικολογίες. Η εποχή απαιτεί δημόσιο λόγο συγκεκριμένο, τεκμηριωμένο και κυρίως ρεαλιστικό. Πληρώσαμε πολύ ακριβά – η κοινωνία, οι πολίτες, οι επιχειρήσεις – τα εύηχα συνθήματα και τις κενές περιεχομένου πολιτικολογίες του παρελθόντος. Από τον ΣΕΒ, αν μη τι άλλο, να περιμένετε προτάσεις καλά δουλεμένες, με σαφώς προσδιορισμένο τον αντικτύπο στην ανταγωνιστικότητα της οι-

Θα προσπαθήσουμε με κάθε τρόπο να συνεννοηθούμε πριν διαφωνήσουμε, και μάλιστα πριν διαφωνήσουμε φωναχτά

κονομίας, που είναι και το ζητούμενο, και πάντοτε στην κατεύθυνση του να χτίσουμε ευρύτερες συναινέσεις για το κοινό καλό. Αντίστοιχα επιθυμούμε να κινηθούν και τα κόμματα. Για παράδειγμα, ο ΣΥΡΙΖΑ θεωρεί ότι το Δημόσιο μπορεί να κάνει επενδύσεις και ότι θα εξασφαλίσει τους πόρους για τον σκοπό αυτό, τη στιγμή που είναι γνωστό σε όλους ότι μιλάμε για «μετρημένα κονιά». Ο ΣΕΒ θεωρεί ότι το Δημόσιο οφείλει να ασκεί περισσότερο ρόλο εποπτικού-ρυθμιστικού. Αυτή είναι άλλωστε και η σύγχρονη κατεύθυνση σε διεθνές επίπεδο. Θέλω να σημειώσω εδώ ότι ο ΣΕΒ κινείται πάγια βάσει της αρχής ότι «κρίνουμε πολιτικές, όχι κόμματα». Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν διαθέτει εμπειρία διακυβέρνησης, άρα δεν μπορούμε να τον αξιολογήσουμε, ούτε μπορούμε να προβλέψουμε πώς θα λειτουργήσει στην περίπτωση που αναλάβει κυβερνητικές ευθύνες. Σε κάθε περίπτωση όμως, το κεκτημένο της πολιτικής σταθερότητας

Πρέπει να συνεργαζόμαστε κάθε φορά με την εκλεγμένη κυβέρνηση. Δεν χωρούν κομματικές τοποθετήσεις

και της καλής έξωθεν μαρτυρίας που κατακτήθηκε, με μεγάλες θυσίες, τα τελευταία δύο χρόνια πρέπει να διαφυλαχθεί σαν κόρη οφθαλμού.

Ένας ιστορικός προκάτοχος στην προεδρία του ΣΕΒ έχει πει: «Είμαστε με το γκουβέρνο» (αποδίδεται στον Μποδοσάκη).

Αυτό έχει μια λογική γιατί η κυβέρνηση έχει την ευθύνη της διαχείρισης, οπότε ο ΣΕΒ έρχεται ως αρωγός ή σύμβουλος ή εν πάση περιπτώσει ως αξιολογητής της υλοποίησης. Δεν λειτουργεί με τη λογική «συμφωνώ με ό, τι κάνει η κυβέρνηση κι έρχομαι να επηρεάσω ή να ακολουθήσω». Πάντως η ρήση αυτή πρέπει να διαβαστεί ως εξής: πρέπει να συνεργαζόμαστε κάθε φο-

ρά με την εκλεγμένη κυβέρνηση. Δεν χωρούν κομματικές τοποθετήσεις.

Είναι όμως η κυβέρνηση σήμερα ή είναι η Τρόικα; Έχετε καταγγελθεί ότι όχι τόσο ο ΣΕΒ όσο κάποιοι άνθρωποι «ψιθύριζαν» στο αυτή της Τρόικας. Αυτό το σχόλιο πώς σας βρίσκει;

«Κουκουλοφόροι», που λέγανε... Οι θέσεις του ΣΕΒ ήταν και είναι δημοσιοποιημένες. Όλες. Δεν υπάρχουν θέσεις ή απόψεις του ΣΕΒ που κρατήθηκαν μυστικές. Είμαι υπέρμαχος της σοβαρής θεσμικής εκπροσώπησης και όχι «διαδρομιστών» ή «ψιθυριστών».

Γίνεται ακουστός ο ΣΕΒ; Θα γίνουν επενδύσεις;

Συνολικά, σας καταλαβαίνουν; Σας ακούνε;

Με μια διαφορά φάσης! Που όταν είναι λίγοι μήνες πάει στην ευχή, αν είναι λίγα χρόνια όμως...

Την εποχή της οξύτητας, ο Μάκης Αρσένης είχε πει το «κακαρίζουν, αλλά δεν κάνουν αυγά» για να αναφερθεί στο γεγονός της επενδυτικής απραξίας της δεκαετίας του '80. Άκουσα πιο πρόσφατα από τον Γερμανό πρόεδρο Dold το «γιατί κάθεστε και μιλάτε μονίμως για ξένες επενδύσεις ενώ οι δικοί σας δεν κάνουν»;

Κατ' αρχήν, στα χρόνια της κρίσης οι λίγες επενδύσεις που έγιναν ήταν κυρίως ελληνικές. Με δικές μας εκτιμήσεις, οι οποίες μάλιστα είχαν δοθεί στον πρωθυπουργό, τον Ιανουάριο του 2013 οι επενδύσεις ελληνικών επιχειρήσεων είχαν προσεγγίσει τα 10 δισ. ευρώ, από το 2008 και μέσα στην κρίση. Αν το καλοσκεφθούμε όμως, γιατί και τότε γίνονταν επενδύσεις; Γιατί επιδιώκεται μια παραγωγή υπεραξίας, η οποία όταν δημιουργείται μοιράζεται στους εργαζομένους, στην κοινωνία και στον επιχειρηματία. Την επένδυση όμως την κάνει ο επιχειρηματίας που αναλαμβάνει το σύνολο του κινδύνου. Εάν υπάρχει αβέβαιο μέλλον, ρευστό περιβάλλον όπου οι πιθανότητες να παραχθεί υπεραξία είναι λίγες, τότε ο καθένας διστάζει να επενδύσει. Εάν το περιβάλλον είναι τελειώς ασταθές, το φορολογικό σύστημα μεταβάλλεται καθημερινά, τότε ούτε Έλληνας ούτε ξένος μπορεί να έρθει σε μια χώρα που είναι «αντιεπιχειρηματική». Άρα δεν είναι θέμα εθνικότητας, αλλά αντιμετώπισης του επενδυτή και σταθερότητας των κανόνων που διέπουν την επένδυσή του. ■